

12 december 2023, Samverkansområdet Skånes årliga möte om luftkvalitet

Nytt luftkvalitetsdirektiv: uppdatering om läget med förhandlingar

Matthew Ross-Jones

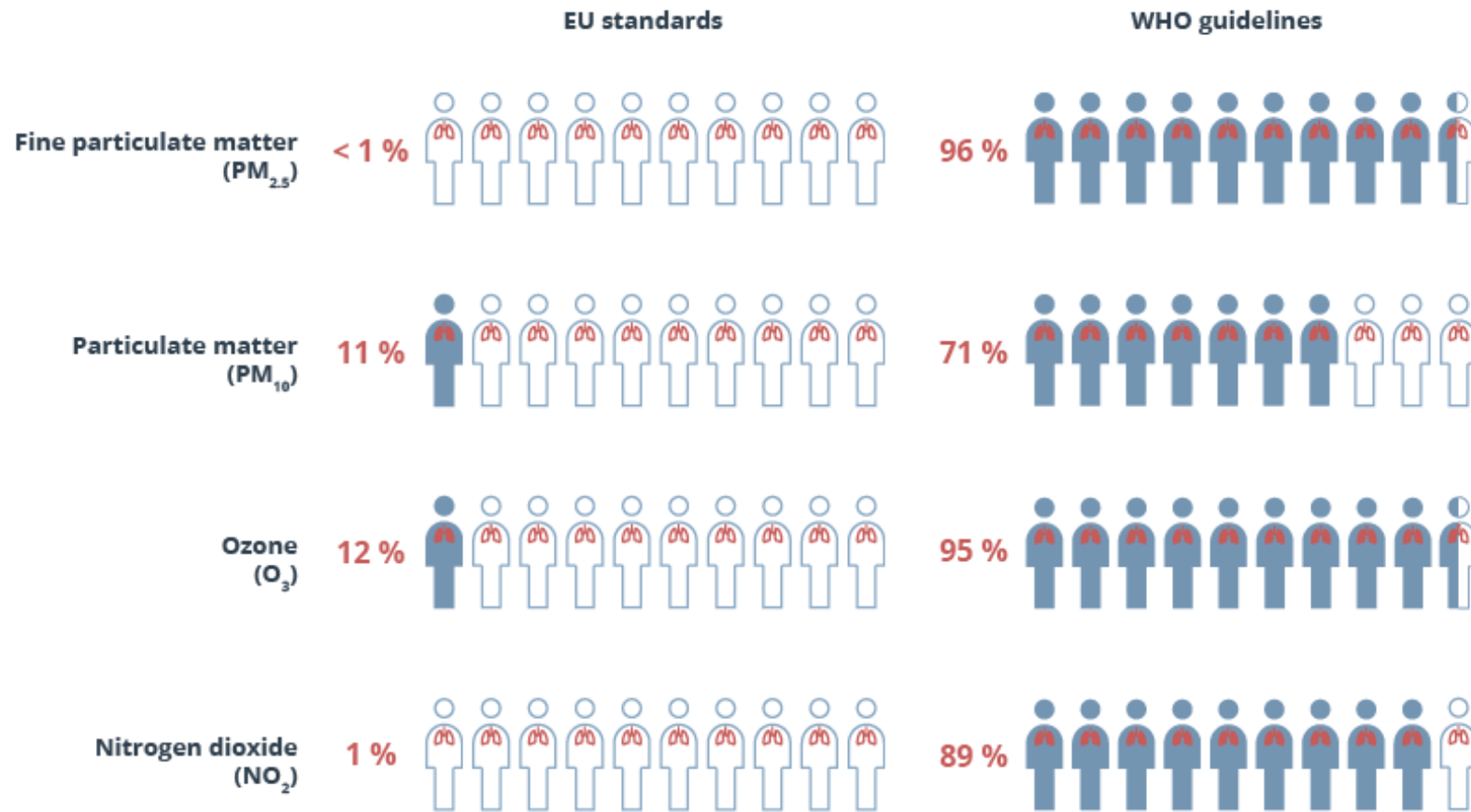
Luftenheten, Naturvårdsverket

matthew.ross-jones@naturvardsverket.se



Det finns ett flertal identifierade brister i de befintliga luftkvalitetsdirektiven, bl.a. otillräckliga normer

Figure 1. Percentage of the EU urban population exposed to key air pollutant concentrations above EU standards and WHO guidelines in 2020



Källa: [EEA](#)

Nytt förslag till reviderat luftkvalitetsdirektiv

- EU-kommissionens förslag presenterades 26 oktober 2022
- Sammanslagning av direktiv 2008/50/EG & 2004/107/EG
- Förslaget innehöll bl.a.
 - Nya luftkvalitetsnormer till 2030
 - Mål att uppfylla WHO:s riktvärden senast till 2050
 - Förtydligade regler och krav för åtgärdsprogram
 - Förstärkta krav på kontroll av luftkvalitet, dvs. mätning och modellering av luftföroreningar.
 - Utökade bestämmelser kring sanktioner & enskildas rättigheter vid överträdelse.
 - Översyn och ev revidering till 2028 och vart 5 år

https://environment.ec.europa.eu/publications/revision-eu-ambient-air-quality-legislation_en



Förslag till nya gränsvärden till 2030 (Artikel 13):

Förorening	Förslag till nytt gränsvärde [tillåtna överskridanden]	Miljökvalitetsnorm [tillåtna överskridanden]	Miljömål [tillåtna överskridanden]	WHO:s riktvärden [tillåtna överskridanden]
PM10	45 µg/m ³ (dygn) [18 dygn]	50 µg/m ³ (dygn) [35 dygn]	30 µg/m ³ (dygn) [35 dygn]	45 µg/m ³ (dygn) [3-4 dygn]
	20 µg/m ³ (år)	40 µg/m ³ (år)	15 µg/m ³ (år)	15 µg/m ³ (år)
PM2,5	25 µg/m ³ (dygn) [18 dygn]	-	25 µg/m ³ (dygn) [3 dygn]	15 µg/m ³ (dygn) [3-4 dygn]
	10 µg/m ³ (år)	25 µg/m ³ (år)	10 µg/m ³ (år)	5 µg/m ³ (år)
Kvävedioxid	200 µg/m ³ (timme) [1 timme]	200 µg/m ³ (timme) [18 timmar] 90 µg/m ³ (timme) [175 timmar]	60 µg/m ³ (timme) [175 timmar]	200 µg/m ³ (timme)
	50 µg/m ³ (dygn) [18 dygn]	60 µg/m ³ (dygn) [7 dygn]	-	25 µg/m ³ (dygn) [3-4 dygn]
	20 µg/m ³ (år)	40 µg/m ³ (år)	20 µg/m ³ (år)	10 µg/m ³ (år)
Bens(a)pyren	1,0 ng/m ³	1 ng/m ³	0,1 ng/m ³	0,12 ng/m ³ (a) 0,012 ng/m ³ (b)
Kolmonoxid	10 mg/m ³ (8-timmarsmedel)	10 mg/m ³ (8-timmarsmedel)	-	10 mg/m ³ (8-timmarsmedel)
	4 µg/m ³ (dygn) [18 dygn]			4 µg/m ³ (dygn) [3-4 dygn]

Förslag till nya gränsvärden / målvärden till 2030 (Artikel 13):

Förorening	Förslag till nytt gränsvärde [tillåtna överskridanden]	Miljökvalitetsnorm [tillåtna överskridanden]	Miljömål [tillåtna överskridanden]	WHO:s riktvärden [tillåtna överskridanden]
Bensen	3,4 µg/m ³	5 µg/m ³	1 µg/m ³	1.7 µg/m ³ (a) 0.17 µg/m ³ (b)
Svaveldioxid	350 µg/m ³ (timme) [1 timme] 50 µg/m ³ (dygn) [18 dygn] 20 µg/m ³ (år)	350 µg/m ³ (timme) [24 timmar] 200 µg/m ³ (timme) [175 timmar] 125 µg/m ³ (dygn) [3 dygn] 100 µg/m ³ (dygn) [7 dygn]	-	500 µg/m ³ (10 minuter) 40 µg/m ³ (dygn) [3-4 dygn]
Arsenik	6 ng/m ³	6 ng/m ³	-	6,6 ng/m ³ (a) 0,66 ng/m ³ (b)
Kadmium	5 ng/m ³	5 ng/m ³	-	5 ng/m ³ (a) 0,5 ng/m ³ (b)
Nickel	20 ng/m ³	20 ng/m ³	-	25 ng/m ³ (a) 2,5 ng/m ³ (b)
Bly	0,5 µg/m ³	0,5 µg/m ³	-	0,5 µg/m ³ (a)
Ozon (målvärde)	120 µg/m ³ (8-timmarsmedel) [18 dygn per år som medelvärde över 3 år]	120 µg/m ³ (8-timmarsmedel)	70 µg/m ³ (8-timmarsmedel) 80 µg/m ³ (timme)	100 µg/m ³ (8-timmarsmedel)

(a) Referensvärde som motsvarar en utökad risk för 1 extra cancerfall per 100 000 exponerade.

(b) Referensvärde som motsvarar en utökad risk för 1 extra cancerfall per 1 000 000 exponerade.

Förslag för PM10 sannolikt svåraste för Sverige att uppfylla till 2030

- Kan innebära krav på nya åtgärdsprogram i ett antal kommuner i Sverige
- Huvudproblemet är dubbdäcksanvändningen / vägdamm
- Halterna av PM10 i Skåne är dock låga och under den föreslagna normnivån

År	Station	Medel PM10 µg/m ³ (MKN=40, NY EU?=20, Miljömål=15)	Antal dygn PM10 > 50 µg/m ³ (MKN=35)	Antal dygn PM10 > 45 µg/m ³ (NY EU?=18)
2022	Köping Glasgatan	25,77	47	≥ 47
2022	Hedemora Gussarvsgatan	20	43	≥ 43
2022	Visby Österväg 17	25,28	43	≥ 43
2022	Linköping Hamngatan 10	21,6	42	≥ 42
2022	Östersund Rådhusgatan	20,89	37	≥ 37
2022	Västerås Stora Gatan 78	30,44	36	≥ 36
2022	Skellefteå Kv Pantern	28,59	35	≥ 35
2022	Göteborg Gårda	25,05	34	≥ 34
2022	Sundbyberg Tulegatan 9	18,59	31	≥ 31
2022	Gävle Staketgatan 22	18,72	30	≥ 30
2022	Härnösand Storgatan	29,39	30	≥ 30
2022	Stockholm Hornsgatan 108 Gata	19,52	30	≥ 30
2022	Södertälje Turingegatan 26	18,51	30	≥ 30
2022	Södertälje Birkakorset	17,92	28	≥ 28
2022	Gävle Södra Kungsgatan 12	16,67	26	≥ 26
2022	Örnsköldsvik Centralesplanaden - Nygatan 24	17,12	26	≥ 26
2022	Borås Kungsgatan	21,4	25	≥ 25
2022	Karlstad Jungmansgatan 8	21,29	24	≥ 24
2022	Stockholm St Eriksgatan 83	17,66	24	≥ 24
2022	Piteå Prästgårdsgatan	17,36	23	≥ 23
2022	Sollentuna Danderydsvägen	15,07	23	≥ 23
2022	Sundsvall Bergsgatan	16,48	23	≥ 23
2022	Luleå Sandviksgatan	20,14	22	≥ 22
2022	Sollentuna Sollentunavägen 192	16,42	21	≥ 21
2022	Sundsvall Köpmangatan	16,6	20	≥ 20
2022	Kalmar Södra Vägen	18,16	18	≥ 18
2022	Stockholm Folkungagatan 70	15,58	18	≥ 18
2022	Stockholm Sveavägen 59 Gata	16,76	17	≥ 17
2022	Växjö Liedbergsgatan 11	14,68	17	≥ 17
2022	Göteborg Haga	21,4	13	≥ 13
2022	Göteborg Övre Husargatan	17,21	11	≥ 11
2022	Göteborg Femman	14,11	0	≥ 0

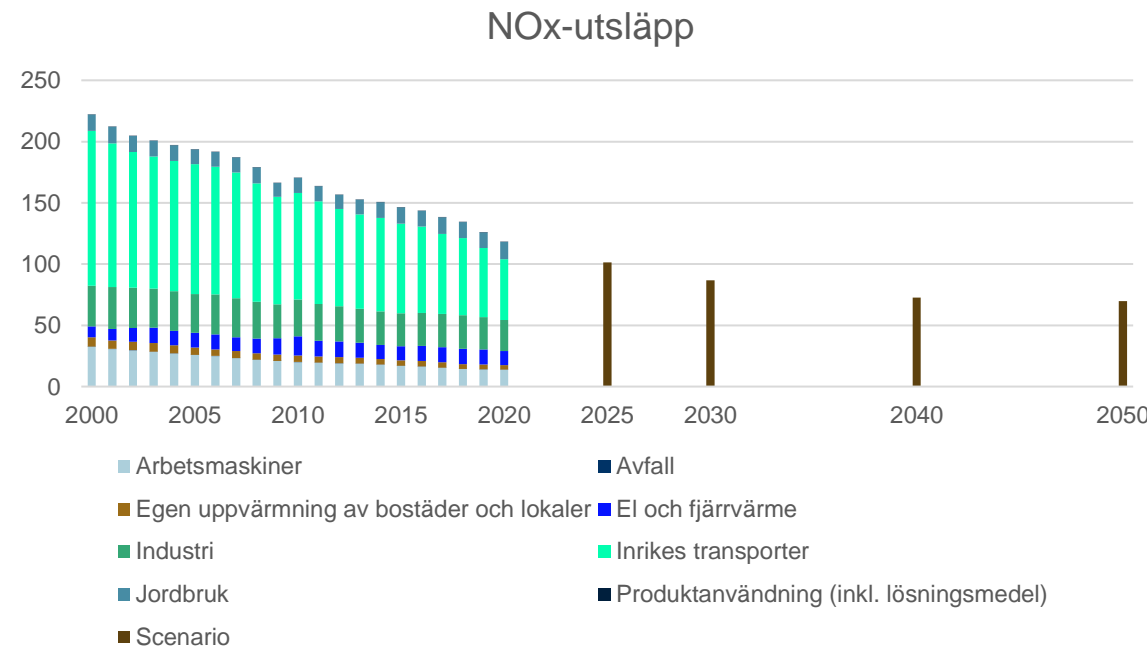
Förslag för PM2,5 betydligt mindre ambitiöst för Sverige

- De föreslagna EU-normerna för PM2,5 uppfylls redan idag
- WHO:s riktvärde överskrids dock vid ett antal stationer

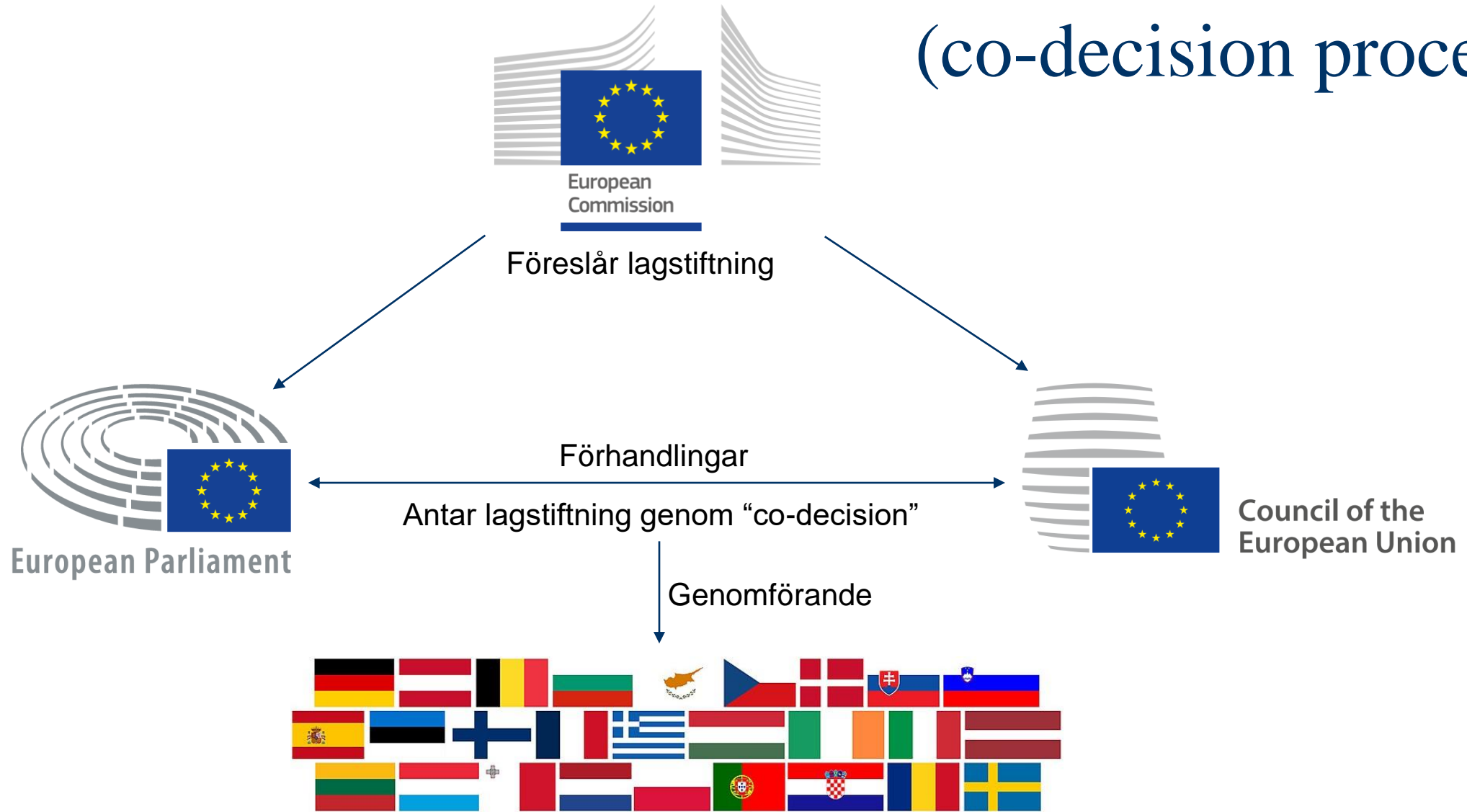
År	Station	Medel PM2.5 µg/m ³ (MKN=25, Miljömål=10, NY EU?=10)	Antal dygn > 25 µg/m ³ (Miljömål=3, NY EU?=18)
2022	Västerås Stora Gatan 78	9,66	16
2022	Råö	8,65	6
2022	Malmö Dalaplan	8,21	10
2022	Helsingborg Drottninggatan	8,17	10
2022	Växjö Liedbergsgatan 11	8,15	14
2022	Visby Österväg 17	7,76	11
2022	Åseda Järnvägsgatan 7	7,75	
2022	Malmö Rådhuset	7,72	10
2022	Varberg Västra Vallgatan 43	7,59	7
2022	Kalmar Södra Vägen	7,45	7
2022	Uddevalla Bastiongatan 2	6,93	
2022	Göteborg Femman	6,78	4
2022	Stockholm Valhallavägen 81	6,57	7
2022	Skellefteå Kv Pantern	6,22	11
2022	Hedemora Gussarvsgatan	5,98	9
2022	Stockholm Hornsgatan 108 Gata	5,89	4
2022	Burlöv Församlingshemmet	5,88	5
2022	Ljungby Föreningsgatan Oxtorget	5,88	
2022	Gävle Staketgatan 22	5,73	7
2022	Hallahus	5,73	1
2022	Västerås Melkertorget	5,59	0
2022	Visby Brömsebroväg 8	5,34	4
2022	Sundbyberg Tulegatan 9	5,3	5
2022	Stockholm St Eriksgatan 83	5,29	2
2022	Linköping Hamngatan 10	5,24	4
2022	Sundsvall Köpmangatan	5,23	5
2022	Göteborg Haga	5,21	0
2022	Sollentuna Sollentunavägen 192	5,13	4
2022	Norrköping Kungsgatan 32	5,04	4
2022	Sollentuna E4 Häggvik	4,94	4
2022	Mariestad Kyrkogatan	4,9	
2022	Sollentuna Danderydsvägen	4,81	4

NO₂ kan se svårt ut i några gaturum men utsläppen går ner

År	Station	Medel NO2 µg/m ³ (MKN=40, Antal dygn NO2 miljömål=20, NY EU?=20)	Antal dygn NO2		
		> 60 µg/m ³ (MKN=7)	> 50 µg/m ³ (NY EU?=18)	> 48 µg/m ³ (ÖUT=7)	
2022	Stockholm Valhallavägen 14	23,51	2	≤10	10
2022	Stockholm Hornsgatan 108 Gata	23,42	0	≤3	3
2022	Stockholm E4/E20 Lilla Essingen	22,92	0	≤3	3
2022	Uppsala Kungsgatan 67	22,7	2	≤14	14
2022	Örnsköldsvik Centralesplanaden 15C	22,1	8	≤21	21
2022	Stockholm Hornsgatan 85 Gatunivå	21,58			
2022	Göteborg Gårda	21,19	0	≤11	11
2022	Södertälje Turingegatan 26	20,05	0	≤4	4
2022	Skellefteå Kv Renen	19,45	0	≤6	6
2022	Malmö Dalaplan 5B	19,19	0	≤4	4
2022	Sollentuna E4 Häggvik	18,43	2	≤5	5
2022	Borås Kungsgatan	18,21	0	≤1	1
2022	Umeå Västra Esplanaden	18,08	8	≤14	14
2022	Gävle Staketgatan 22	17,65	0	≤1	1
2022	Karlstad Hamngatan -	17,2	0	0	0
2022	Järnvägsstationen				
2022	Helsingborg M1 Södra	17,16	0	≤1	1
2022	Stenbocksgatan				
2022	Stockholm Sveavägen 59 Gata	17,08	0	0	0
2022	Östersund Rådhusgatan	16,33	1	≤5	5
2022	Sundsvall Köpmangatan	16,24	0	0	0
2022	Norrköping Kungsgatan 32	16,19	0	≤4	4
2022	Malmö Dalaplan	16,11	0	≤2	2
2022	Stockholm Sveavägen 88 Gata	16,08	0	0	0
2022	Helsingborg Drottninggatan	15,96	0	≤1	1



Förhandlingarna: det s.k. medbeslutandeförfarandet (co-decision procedure)



EU Medlemsländer har 2 år efter antagande för att införliva ett direktiv i nationell lagstiftning

Läget med förhandlingarna

EU-parlamentets förhandlingsposition röstades igenom den 13 sep 2023, se:

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-9-2023-0318_EN.pdf



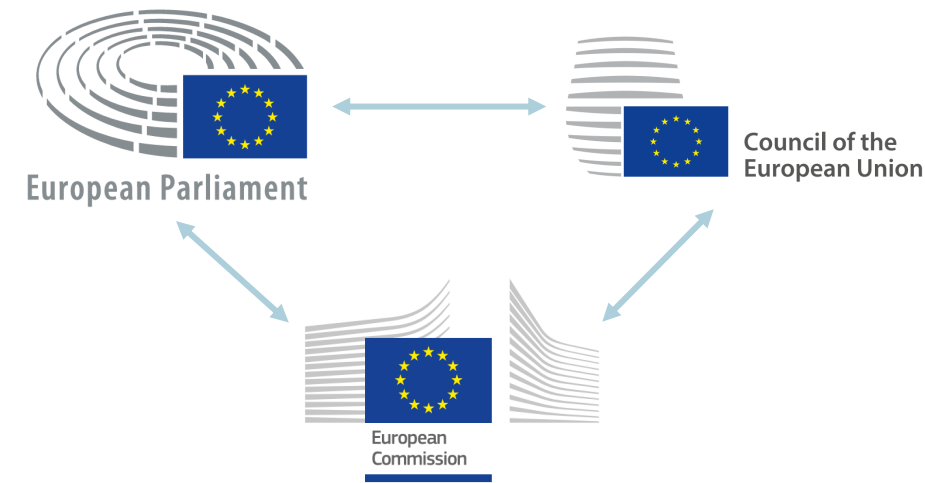
EU-rådet antog sitt förhandlingsmandat den 9 nov efter omröstning i Rådets Coreper (Ständiga representanternas kommitté), se:

<https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15236-2023-INIT/en/pdf>

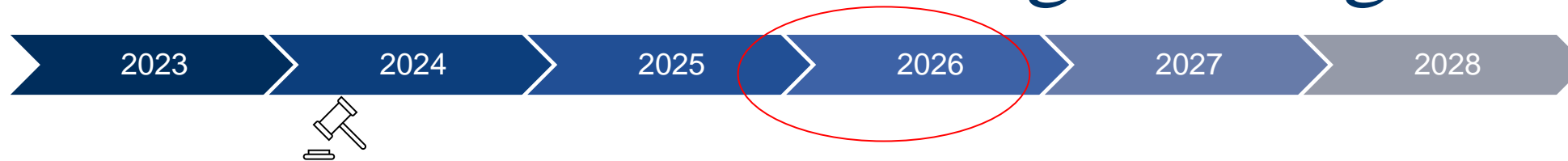
	Kommissionens förslag	Rådets position	Parlamentets position
Ambitionsnivå/normer	Skärpta normer till 2030 Normer som ligger närmare WHO riktvärden för de flesta luftföroreningar	Kommissionens gränsvärden 2030 KOM gränsvärden till 2030 Exponeringsminskningstakt är dock lägre	Kommissionens gränsvärden 2030 och WHO GL till 2035 KOM gränsvärden till 2030, WHO GL till 2035 sänkta tröskelvärden för larm och information inkludera peak season för ozon
Möjlighet till tidsfrist	5 års förlängning med områdesspecifika villkor	10 års förlängning med lösare villkor	5 års förlängning med färre villkor och årlig uppföljning
Användning av modellering	Förstärkta krav kring modellering: - Modellering ska användas vid överskridande och kan även trigga ytterligare mätningar	Mer flexibilitet i krav kring modellering: - Modellering får användas och kan trigga ytterligare mätningar - Indikativa mätningar kan användas istället för modellering	Kommissionens förslag i stort
Tidsplan åtgärdsprogram	2; 2; 3 år - ÅP 2 år efter överskridande - 2 år efter ÅP räknas som "så kort som möjligt" - Uppdatera ÅP efter 3 år	3; 3; 3 år - ÅP 3 år efter överskridande - 3 år efter ÅP räknas som "så kort som möjligt" - Uppdatera 3 år efter ÅP	2; 2; 1 år - ÅP 2 år efter överskridande - 2 år räknas som "så kort som möjligt" - Uppdatera ÅP efter 3 år efter överskridande (1 år efter ÅP)
Tillgång till rättsskipning/ersättning	- Tillgång till rättsskipning i linje med Århuskonventionen med vissa tillägg - Ersättningsmöjlighet beskriven i direktivet	- Tillgång till rättsskipning enligt kommissionens förslag med ändringar om vem, inklusive vilka NGO, som anses vara berörd av frågan - Nationella lagar styr rätt till ersättning	- Kommissionens förslag i stort med mer öppen definition om vem som är berörd.
Supersites	1 per 10 miljoner invånare 1 per 100 000 km ²	Färre föroreningar - Kommissionens förslag men färre föroreningar (framförallt för stadsstationer) - Lättnader för vissa länder	1 per 2 miljoner invånare och mer - 1 per 100 000 km ² - Flera ämnen ska mätas med större tidstäckning
Ultrafina partiklar	1 per 5 miljoner invånare	1 per 5 miljoner invånare - Undantag för mindre länder (<2 miljoner invånare)	1 per 1 miljon invånare - Förutom UFP ska black carbon, ammoniak och kvicksilver mätas med samma stationstäthet.

Tidsplanen framåt

- De s.k. trilogerna inledes under november 2023
 - Trepårtssamtal mellan parlamentet, rådet och kommissionen
 - Syfte att komma överens om en slutgiltig direktivstext
- Direktivet behöver därefter formellt antas av både rådet och parlamentet
- Förhoppningen är att direktivet antas under tidig vår 2024
- Om direktivet inte antas under våren 2024, kan det dröja innan ett reviderat direktiv är på plats p.g.a. EU-valet 2024



Genomförande i nationell lagstiftning



- Genomförande senast 2 år efter antagande av direktiv (2026 ?)
- NV:s arbete startar successivt
- Berörda aktörer involveras under processens gång

Lagstiftning

- Miljöbalken
- Luftkvalitetsförordningen
- Naturvårdsverkets föreskrifter om kontroll av luftkvalitet
- Krav kring sanktioner, kompensation, enskilda rättigheter m.m.

Vägledning

- NV:s vägledningar (Luftguiden, vägledning om objektiv skattning m.m.)
- Stödfunktionernas vägledningar m.m.

NATUR
VÅRDS
VERKET

